

От гледна точка на социалната сигурност приоритетно значение за реформите в социалната сфера следва да има ограничаването на сенчестата икономика. Ако за развитите страни борбата със сенчестата икономика в голяма степен е изминал етап, за страните в преход, респ. и в България, структурната реформа породи голям относителен дял на икономиката в сянка. У нас тя е 36% от brutния вътрешен продукт. Икономиката в сянка и черният пазар на труда създават най-много условия за несигурност както по отношение на заетостта и трудовите доходи, така и по отношение на осигуреността срещу рисковете на живота и труда.

Безработицата и нейното негативно отражение може да се разглежда двупланово: от една страна, върху състоянието на самите системи за осигуряване и подпомагане и, от друга, върху личностния баланс на отделния индивид. Най-тривиалната констатация от гледна точка на първия аспект е, че с увеличаване на безработицата постъпленията в осигурителните фондове намаляват, а плащанията се увеличават. Това действа дебалансиращо върху осигурителните системи. В сферата на социалното подпомагане увеличаването на безработицата налага увеличаване на бюджетните трансфери за осигуряване на социални помощи. По отношение на отделния човек състоянието на безработица се отразява негативно в много посоки. На първо място, неговите доходи от труд се заместват от социални плащания, които в повечето случаи са много по-ниски от доходите, с които индивидът и семейството му са живели. Следователно ограничава се неговата материална сигурност и същевременно се увеличава зависимостта му от осигурителната или подпомагащата институция. Успоредно с материалната несигурност за безработния човек се проявява психическа неустойчивост и неувереност, непредприемчивост, загуба на контакти. Всички тези състояния говорят за дефицит на сигурност, който в развитите държави се покрива от обществено организирани консултации, психотерапия и др.

Инфлацията има многоаспектно въздействие върху социалната сигурност. Най-очевидно и осезаемо е въздействието върху текущите доходи. Покачването на цените намалява покупателната способност на доходите и води до свиване на потреблението. В България инфлацията беше сериозен проблем преди въвеждането на валутен борд. Най-силно бяха оцетени хората с ниски доходи - пенсионери, многодетни семейства и др. Приложената система включваше както компенсации (добавки в абсолютни и еднакви по размер суми), така и индексации (нарастване с определен процент), които не бяха в състояние да компенсират загубата на реални доходи. В действителност друго решение не беше възможно - при намалялото производство и свитата икономика всяко повишаване на доходите можеше да предизвика хиперинфлация. Всяко несъобразено с нарастването на производителността